

cumhuriyet ilahiyat dergisi 20, sy. 1 (Haziran 2016): 429-444

cumhuriyet theology journal 20, no. 1 (June 2016): 429-444

✿ Hakemli Araştırma Makalesi / Peer-reviewed Research Article ✿

Edebiyatımızda Çok Bilinmeyen Bir Tür: Rûznâme ve Bir Örneği

A Literary Genre Unknown Sufficiently in the Turkish Literature: Rûznâme and An Example

Âlim Yıldız*

ÖZ

Rûznâme kelimesi Farsçada günlük anlamında kullanılır. Tarih araştırmalarında ise Osmanlı padişahlarının sır kâtipleri tarafından kaleme alınan özel günlükleri ifade eder. Tarihi vesika niteliğindeki rûznâmelerin dışında başka rûznâmelere de rastlanır. Bu eserlerde haftanın veya ayın her bir gününde yapılması iyi olan veya olmayan davranışlar ele alınmaktadır. Makalemiz, ayın her bir gününde yapılması ve yapılmaması gereken şeyleri ele alan "Kitâb-ı Rûznâme" isimli el yazması bir eseri ihtiva etmektedir.

ANAHTAR KELİMELER: Türk Edebiyatı, Mesnevî, Melheme, Rûznâme.

ABSTRACT

The word of rûznâme means diary in the Persian language. In the historical records it refers to special diaries written by the secret clerks of Ottoman sultans. Apart from that there are various different types of rûznâmes. In some rûznâmes were described repetitious behaviors that they are a suitable or an unsuitable for each day of the week or month. This article aims to investigate a manuscript named "The Book of Rûznâme" contains suitable and unsuitable behaviors for each day of month.

KEYWORDS: Turkish Literature, Mesnevîs, Melheme, Rûznâme.

* Prof. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı. Professor, Cumhuriyet University, Faculty of Theology, Department of Turkish Islamic Literature. Sivas/Turkey (yildizalim@hotmail.com).

♦ *cumhuriyet ilahiyat dergisi*'sinde yayımlanan makaleler, en az iki hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik değerlendirmesine tabi tutulur. Ayrıca intihal içermediği özel bir yazılım kullanılarak kontrol edilir.

♦ *cumhuriyet theology journal* uses double-blind review fulfilled by at least two reviewers. In addition, all articles are checked by means of a program in order to confirm they are not published before and avoid plagiarism.

SUMMARY

The word of 'rūznāme' which is formed of rūz, meaning day and nāme, meaning letter, booklet and book in Persian; is a very rich and comprehensive word, meaning a kind of notebook in which incomes and outcomes, adventural events written in and diary, daily newspaper, calender and actuality. When it comes to its usage, we face two scientific fields as history and literature. The documents, written by Ottoman sultans' sacred writers about his activities during the day, are important for historical sciences; the documents which contain some guesses about whether a planned activity in days of any one of 12 months is good or not, are important for literal sciences in meaning. In literal rūznāme, because the main purpose is bringing news about future, these texts can be seen as fortune books. In Turkish literatüre, the texts written on this subjects are very few. So, every text in the kind of rūznāme is very important in literal area. This text, which our article is about, is a little poem, formed 58 verses written in the system of masnawi. After the verses in which gratefulness for Allah and salavat for His Prophet were said, the main subject came in the text. After this entrance, composed of six verses, the characteristics of days from the first of them to thirtieth one were said and some recommendations/warnings about doing something on these days were given under the title of ' Bāb...Gün'. In the text, the characteristics of days were explained in two verses generally. Besides, it is seen that some days were explained in one verse, another day was explained in three verses and another day was explained in four verses. It is expressed that from 30 days ordered regularly, 18 of them are auspicious, 8 of them are inauspicious, 4 of them are auspicious for some works and inauspicious for some others. For example it was said that getting married, shopping, travelling are good on the 14th day of the month and it is necessary to plant a tree and to demand for something. But it was expressed that a baby boy, borned in the 16th day of the month would be unhealthy, it is necessary to give blood for health and to avoid doing any work in this day. In this article some information is given about ruzname which is a fortune-based literal text and a sample of ruzname in the text between the pages of 8a-10a in the magazine, registered with the number of 213 in Suleymaniye Library, Halet Efendi Part, has been offered to scientific area.

GİRİŞ

Farsçada gün anlamına gelen “rûz” ile mektup, kitap anlamındaki “nâme” kelimelerinin birleşmesinden meydana gelen rûznâme, Türkçede “günlük, günce” anlamlarında kullanılmaktadır. Batı dillerindeki “journal” kelimesinin karşılığı olan bu kelime, Rûznâmec (rûznâmce) şeklinde Arapçaya da geçmiştir (Sarıcaoğlu 2008: 278). Osmanlı döneminde günlük olarak yayımlanan ilk Türkçe gazetenin adı *Rûznâme-i Cerîde-i Havâdis* olarak kullanılmıştır.

Rûznâme denildiğinde, genel olarak günlük yazılan yazılar anlaşılma ile birlikte özel olarak Osmanlı padişahlarının sır kâtipleri tarafından kaleme alınan ve ilgili padişahın günlük faaliyetlerinin not edildiği tarihî vesikalar akla gelir (Uzun 2013: 687-703). Bu metinler yaşanan ve şahit olunan olayların günü gününe yazılması sonucu ortaya çıkan metinlerdir.

Öte yandan “Osmanlı literatüründe müneccimlerin yıllık takvimlerinden günlük hadiselerin anlatıldığı tarihlere kadar uzanan geniş bir alanda ortaya çıkan değişik türden eserlerle, bürokraside günlük gelir ve giderlerin kaydedildiği defterlere de rûznâme denilmiştir” (Sarıcaoğlu: 278).

Genel olarak anlamını verdiğimiz tarihî birer vesika niteliğindeki rûznâmelerin dışında, ayın uğurlu ve uğursuz günlerini belirleme ve bunlarda neleri yapmak, nelerden kaçınmak gerektiğini konu edinen ve bir kısmı melheme türü eserlerin asıl fasıllarından önceye yerleştirilmiş manzum rûznâmeler de bulunmaktadır.

“Melheme, ay veya güneş tutulması, yeni ay görünmesi, yıldız kayması, şiddetli yağmur veya dolu yağması ya da rüzgâr esmesi, gökkuşağı, şimşek, yıldırım ve deprem gibi birtakım tabiat olaylarından hareketle gelecekte haber veren metinlerin adıdır” (Boyras 2000/1: 3).

Gelecekte haber verme noktasında fal ve kehaneti hatırlatan melhemeler kullanılan malzeme yönünden her ikisinden de farklıdır. Falda maddi bir unsur, kehanette doğüstü güçler kullanılırken melhemede tabiat olaylarından yola çıkılır (Boyras 2000/1: 3).

“İslâm tarihi boyunca özellikle çeşitli hânedanların geleceği konusunda yazılmış pek çok melâhim örneği vardır. İbn Haldun, Hârûnür-

reşîd ile Me'mûn'un münecimliği görevinde bulunan Ya'kûb b. İshak el-Kindî'nin, ilm-i nücûm hesaplarına dayanarak Abbasî hilâfetinin mukadderatı konusunda kaleme aldığı bir melhamenin Moğol istilâsı sırasında kaybolduğunu bildirir" (Çelebi 1996: 151).

Yazıcı Salih'in *Şemsiyye* (Telifi: 1408-9) (Çelebioğlu 1976: 171-218) isimli eseri ile Cevrî İbrahim Çelebi'nin *Melheme'si* (Telifi: 1635) (Boyras 2000/1: 376-610) manzum olarak kaleme alınan, Türk edebiyatında çok bilinen iki melhemedir.

Rûznâme, edebiyatımızda çok bilinmeyen bir türdür. Makalemize konu olan eserle birlikte Yazıcı Salih'in *Şemsiyye'si* içerisinde yer alan rûznâme ile Şeref Boyraz tarafından yayımlanan bir rûznâme (Boyras 2000/2: 151-174) bu türün tespit edebildiğimiz üç örneğidir. Her ne kadar üç eser aynı ada sahip olsa da işlenen konularda farklılıklar bulunmaktadır.

Şemsiyye'de ayın ilk gününden son gününe kadar her bir günde neleri yapmanın iyi olduğu ve nelerden kaçınmak gerektiği üzerinde durulmaktadır (Çelebioğlu: 203-204). Şeref Boyraz tarafından yayımlanan rûznâme ise haftanın günlerinin belirli vakitlerine ve gecelerine hangi gezegenlerin egemen olduğu ve bu gezegenlerin egemen olduğu vakitlerde neleri yapmak iyidir, neleri yapmaktan kaçınmak gerekir gibi konulardan bahsedilmektedir (Boyras 2000/2: 156). Tarafımızca makale konusu yapılan eser ise ayın otuz günü ile ilgilidir.

Kitâb-ı Rûznâme

Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi Eki Bölümü'nde 213 numarada kayıtlı bir mecmua içerisinde 8a-10a yaprakları arasında manzum bir "Kitâb-ı Rûznâme" bulunmaktadır.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün vezniyle kaleme alınan bu küçük eser her mesnevîde olduğu gibi besmele, hamdele ve salveyle başlamaktadır.

Allâh adın başlamak evvel bize
Vâcib oldur başlamak girmek söze

Hamd kılmak yine hamd ile şenâ
Çok şalavât ol Nebî'niñ cânına

Kim Resûlün âline aşhâbına
Çok du'âlar ol Muhammed cânına

Daha sonra eserin “Hâc Bü'l-Ma'se” tarafından yazılmış olduğu bildirilmektedir. Başka bir nüshasını tespit edemediğimiz bu eserde her ne kadar isim, “Bü'l-Ma'se” olarak geçse de bu isimle Ebû Ma'ser el-Belhî'nin kastedildiği ve isminin vezin gereği böyle yazıldığı düşünülmektedir. Zira IX. yüzyılın önde gelen Müslüman astronom ve astrologlarından Ebû Ma'ser Ca'fer b. Muhammed b. Ömer el-Belhî (ö. 272/886)'nin aynı konuyla ilgili, *Kitâbü'l-Melâhim* (Şîraz Kitâbhâne-i Millî-i Fars, nr. 248/3) (Çelebi 1996: 152) adını taşıyan Farsça bir eseri bulunmaktadır. Elimizdeki eserin de onun muhtasar bir çevirisi olduğu sanılmaktadır. Yukarıda bahsedilen ve Boyraz (2000/2: 156) tarafından yayınlanan aynı adlı eser de Ebû Ma'ser el-Belhî'den çevrilmişti.

Telif/tercüme tarihi bilinmeyen ve mesnevî tarzında kaleme alınmış bu küçük eser, altı beyitlik girişten sonra kırmızı kalemle yazılan “bâb” başlığı altında ayın birinci gününden başlayarak otuzuncu gününe kadar her bir günün özelliğini anlatmaktadır.

Her bir gün genelde iki beyit ile (17 tane) anlatılmasına rağmen bazen de birer beyitle (11 tane) anlatılmıştır. İstisna olarak 4. gün dört, 16. gün ise üç beyit olarak kaleme alınmıştır. Günlerin özelliklerinin anlatıldığı kısım 52 beyitten müteşekkildir. Giriş mahiyetindeki altı beyitle birlikte eserin tamamı 58 beyittir.

Metinde her ayın ilk gününden son gününe kadar her bir günün sa'd (uğur) ve nahsı (uğursuzluk) üzerinde durulmaktadır. Yolculuğa çıkmak, evlenmek, alışveriş yapmak, bir dilekte bulunmak, hastanın durumu, o günde doğan çocuğun geleceği hakkında hükümler verilmektedir.

Mesnevîye göre günlerin özellikleri şu şekildedir:

Günler	Sa'd	Naht	Günün Özelliđi
1. Gün	X		Dilekler kabul olur, bugün doğan kişinin ömrü uzun olur.
2. Gün	X		Yolculuk et, evlen, dilekte bulun.
3. Gün		X	Yolculuğa çıkma.
4. Gün	X	X	Alış-veriş yap, yolculuk yapma, hasta iyileşir, doğanın ömrü uzun olur.
5. Gün		X	Herhangi bir iş yapma.
6. Gün	X		Evlen, düğün yap, dilekte bulun, hasta iyileşir.
7. Gün	X	X	Alış veriş yap fakat sefere çıkma. Hasta iyileşir. İyi işler yap.
8. Gün	X	X	İş yap fakat sefere çıkma.
9. Gün		X	İş yapma.
10. Gün	X		İş yap, sefere çık, dilekte bulun.
11. Gün	X		Evlen, dilekte bulun, iş işle. Hasta geç iyileşir.
12. Gün	X		Ekin ekmek ve evlenmek için hazırlık yap. Doğan çocuk âlim olur, hasta ölebilir.
13. Gün		X	İş işleme, dua et, sadaka ver. Bugün doğanın talihi kötüdür.
14. Gün	X		Nikâhlan, alış veriş yap, ağaç dik, dilekte bulun, sefere çık. Bugün doğan şanslıdır.
15. Gün	X		İstedişin işe başla ve ticaret yap. Bugün doğan şanslıdır ve ömrü uzun olur.
16. Gün		X	Herhangi bir iş yapmaktan sakın, oğlan doğsa şaşkın olur, kan aldırırsan bir uzvuna zarar gelir.

Edebiyatımızda Bir Tür: Rûznâme ve Bir Örneği | 435

17. Gün	X		İstediğin işi yap, mutluluk ve zafere ulaşsın. Hasta olursan kırk gün hastalık çekersin.
18. Gün	X		İstediğini yap, evlen. Bugün bir oğlan çocuğun olursa bahtlı olur, hasta olan çabucak iyileşir.
19. Gün	X		Her türlü iş yapabilirsin.
20. Gün	X		Sefere çıkabilirsin, her türlü dilekte bulunabilirsin.
21. Gün		X	Herhangi bir iş yapmaktan sakın.
22. Gün	X		Her türlü iş yapabilirsin, isteklerin kabul olur.
23. Gün		X	Hiçbir iş yapma.
24. Gün	X	X	Oğlan çocuğu doğsa zalim olur, hasta çabucak iyileşir.
25. Gün		X	Bugün hiçbir şey yapma.
26. Gün	X		Tüm dileklerin kabul olur.
27. Gün	X		İsteklerin yerine gelir.
28. Gün	X		Her ne iş yaparsan faydalıdır.
29. Gün	X		Her türlü iş yapabilirsin, dilekte bulunabilirsin.
30. Gün	X		Kutlu bir gündür, dileklerin yerine gelir.

Tablodan da anlaşılacağı üzere ayın 18 günü (1, 2, 6, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 25, 26, 27, 28, 29 ve 30. günler) uğurlu; sekiz günü (3, 5, 9, 13, 16, 21, 23 ve 25. günler) uğursuz; dört günü (4, 7, 8 ve 24. günler) ise bir yönüyle uğurlu diğer bir yönüyle uğursuzdur.

SONUÇ

Ne zaman yazıldığını ve müellif veya mütercimini tespit edemediğimiz Kitâb-ı Rûznâme, kameri aylara göre ayın her bir gününün özelliklerini anlatan bir eserdir. Bilindiği üzere kameri ay en çok otuz gündür. Bu eserde de 30 gün esas alınmıştır. Burada anlatılan gün özellikleri belli bir ay için değil yılın 12 ayından herhangi bir ayın günleri için anlatılan

özelliklerdir. Burada anlatılan durumların neye göre olduğu, burada verilen bilgilerin neye dayandığı hususuyla ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

Günler anlatılırken uğur ve uğursuzluktan bahsedilmesi dikkati çekmektedir. Bir şeyi uğursuz sayma İslam dininde hoş karşılanmayan bir durum olmasına rağmen¹ İslam öncesi çeşitli milletlerin meydana getirmiş olduğu astronomi ve astrolojiye ilişkin bazı bilgi, inanç veya inanışların İslam sonrası Müslümanlar arasında da şöhret bulduğu ve Müslüman müelliflerin bu alanlarda yaptıkları çeşitli çalışmalarla Müslüman topluluklar arasında halk inanışı şeklinde yaygınlaştığı anlaşılmaktadır.

Kitâb-ı Rûznâme Metni

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

8a

Allâh adın başlamak evvel bize

Vâcib oldur başlamak girmek söze

Hamd kılmak yine hamd ile şenâ

Çok şalavât ol Nebî'niñ cânına

Kim Resûlün âline aşhâbına

Çok du'âlar ol Muhammed cânına

Ba'd-ez-ân bir rûznâme ey ahi

Mensûh olmaz nite söylerseñ dahi

¹ Bu konuda Urve İbnu Amir el-Kureşî (ra)'den rivayet edilen bir hadis şöyledir: "Resûlullah (as)'ın yanında uğursuzluktan bahsedilmişti. Buyurdular ki: "Bunun en iyisi fe'l (uğur çıkarma)dır. (Uğursuzluk inancı) bir Müslümanı yolundan alıkoymasın. Biriniz, hoşlanmadığı bir şey görececek olursa şu duayı okusun: "Allahümme la ye'ti bi'l-hasenâti illâ ente ve lâ yedfe'u's-seyyiâti illâ ente ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bike"¹. (Ebu Davud, Tıbb 24, hadis no:3919).

Hâc Bü'l-Ma'ş'e anı düzmiş idi
Ġurresinde ayuñ nañsın didi

Her ayuñ otuz güninüñ her birin
Sa'dı vü nañsın dimişdi her birin

Bâb Evvelki Gün

Söyleseñ ayuñ öñünde söyle söz
Her ne hâcet diler-iseñ ola öz

Renc ü zahmet yok işit hoca sözün
Hem bu günde toğanuñ 'ömri uzun

Bâb İkinci Gün

İşid imdi kim ikinci gün nedür
Her kim ol gün hasta olsa uzadur
8b
İt sefer evlen dañi kılğıl hatı
Dañi iste ululardan hâceti

Bâb Üçünci Gün

Çün üçünci gün ola kılğıl hâzer
Bil ki sultânlar dañi kılmaz sefer

Kim sefer kılur-ısa iy hoş-nihâd
Ol seferde olısdur çok fesâd

Bâb Dördünci Gün

Çü dördüncisine kılduğ güzer
Şatmak almak kıl velî kılma sefer

Ger ider-iseñ sefer olur ziyân
Şadağa virmek gerekdür ol zamân

Depelenmek korkusudur toğrısı
Hasta olsa tîz hoş olur ağrısı

Hâcet iste hem işe kılğıl yarak
Hem bugünde toğanuñ 'ömri ırak

Bâb Beşinci Gün

Çün beşinci güne biz kıldığ nazâr
Anda hîç iş işleme kılğıl hazer

Bâb Altıncı Gün

Çün göresin geldi altıncı günü
Evlenüben anda kılğıl düğünü

Hâcet iste ulularda bulma
Her ki hasta olsa ögi olma

Bâb Yedinci Gün

Hem yedinci gün olıcağ kıl niyâz
Al u şat hem kıl seferden ihtirâz

Eyü işler işlegil şol ki gerek
Hasta olan hoş olur hem tîzrek

Bâb Sekizinci Gün

Sekizinci gün ola bulduğ zafer
İşlegil işüñ velî kılma sefer

Kim ki kılursa sefer kılur ziyân
Korhum oldur ol arada vire cân

9a

Bâb Toğuzuncı Gün

Toğuzuncı günü iş işlemegil
Renc zağmet olmaz iş işlemegil

Kim ol günde hasta olsa uzadur
İllâ gine sağlığını gözedür

Bâb Onuncı Gün

Çün onuncı gün ola bilgil haber
Hâcet iste işler işle kıl sefer

Renc zağmet yok işit hoca sözün
Hem bu günde toğanuñ 'ömri uzun

Bâb On Birinci Gün

On birinci gün virür çün Hağ Çalap
Evlenüben dağı hâcet kıl talep

Dağı işler işleseñ işüñi gör
İllâ hasta geçrek eyü olur

Bâb On İkinci Gün

On ikinci gün ekin ekmek için
Yarağ eyle dağı evlenmek için

Toğsa oğlan 'âlim ola bilici
Hasta olsa korkusu cân alıcı

Bâb On Üçüncü Gün

On üçüncü günü iş işlemegil
Dağı hergiz hayr işe başlamağıl

Pes du'â kıl şadaka virgil katı
Her ki ol gün toğsa eksük devleti

Bâb On Dördüncü Gün

Çün on dördüncüdür kılğıl sefer
'Akd idüben al u sat sen iy pezer

İste hâcetler dağı dikgil ağaç
Hem bu günde toğanuñ başında tâc

Bâb On Beşinci Gün

On beşinci gün ticâret işlegil
Dağı her ne iş dilerseñ başlagil

Her ki ol gün toğar-ise key katı
'Ömri uzun bahtlı hem devleti
9b

Bâb On Altıncı Gün

Çün on altıncıdur kılğıl hâzer
Küllü işden şakın iy şâhib-hüner

Oğlan ol gün toğar ise ańsuzın
Delü olup dağı mağbûn gensüzün

İllâ ider aldurursañ anda kan
Hasta olsa uzva düşer bir ziyân

Bâb On Yedinci Gün

On yedinci günü iy şâhib-hüner
Ne dilersen işleğil bulduğ zafer

Saña nuşret hem sa'âdet olısar
Kimse hasta olsa kırk gün kalısar

Bâb On Sekizinci Gün

On sekizinci günü hem iy ahi
Hâcet iste kıl sefer evlen dahi

Oğlan olsa key mübârek kademi
Tîz hoş olur hasta olan âdemî

Bâb On Toğuzuncı Gün

On toğuzuncı günü sen bilesin
Her ne dürlü iş dilersen kılasın

Bâb Yigirminci Gün

Çün yigirmi gün ola hoşdır sefer
Dahi hâcet dahi her ne kim diler

Bâb Yigirmi Birinci Gün

Çün yigirmi bir günü gelicek
Küllî işden sen hâzer kıl bilicek

Bâb Yigirmi İkinci Gün

Gel yigirmi ikinci gün bellü bul
İşler işle daği hâcetler kabûl

Bâb Yigirmi Üçüncü Gün

Bil yigirmi üçüncü gündür yavuz
Her ne kim işler-iseñ olmaz uz

10a

Bâb Yigirmi Dördüncü Gün

Çün yigirmi dördine biz varavuz
Hoca didi hem eyü vü hem yavuz

Oğlan ol gün toğa zâlim olısar
Hasta olsa tizde şağlık bulısar

Bâb Yigirmi Beşinci Gün

Çün yigirmi beş gün ola sağışı
Kıl hâzer işlemegil hîç bir işi

Bâb Yigirmi Altıncı Gün

Yigirmi altısında olan işi
Tañrı eydür Mûsâ'ya urğıl düşi

Ol gün eger ister isen hâceti
Giriserdür elüñe ol gâyeti

Bâb Yigirmi Yedinci Gün

Çün yigirmi yedinci gün bulına
Hâşıl ola her ne iş kim kılına

Bâb Yigirmi Sekizinci Gün

Bil yigirmi sekinci gün kıtludur
Her ne iş kim işler-iseñ kıtludur

Bâb Yigirmi Tokuzuncı Gün

Çün yigirmi tokuzuncı gün gele
İşler işle daği hâcetler dile

Bâb Otuzuncı Gün

Otuzuncı gün eyüdü bilüñüz
Mübârek hâcetleriñüz kıluñuz

KAYNAKÇA

- Boyraz, Şeref. *Türk Halk Biliminin Yazılı Kaynakları Olarak Melhemeler*. Doktora tezi, HÜSBE, Ankara 2000.
- Boyraz, Şeref. "Üç Manzume ve Halkbilimi Açısından Değeri", *Türklük Bilimi Araştırmaları* 9: 151-174.
- Çelebi, İlyas. "Fiten ve Melâhim", *DİA*, İstanbul 1996, 13: 151.
- Çelebioğlu, Amil. "Yazıcı Sâlih ve Şemsiyye'si", *Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 1: 171-218.
- Dizer, Muammer. "Ebû Ma'şer el-Belhî", *DİA*, İstanbul 1994, 10: 182-184.
- Sarıcaoğlu, Fikret. "Rûznâme", *DİA*, İstanbul 2008, 5: 278.
- Sümbüllü, Yusuf Ziya. "Halk Meteorolojisi Ekseninde Bir Melheme Örneği", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Türkiye Dışındaki Türkler Dosyası 3, sy. 7 (Fall 2008): 787-788.
- Uzun, Efan. "Sultan Mahmud'a Ait Bir Rûznâme (H. 1147-M. 1734)". *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8, sy.7 (Summer 2013): 687-703.